

Advokáti mrtvých – orální historie na poli soudního lékařství / Lawyers for the Dead – Oral History in the Field of Forensic Medicine

Pavel Nečas

Abstrakt: Studie popisuje výzkumný záměr, jehož cílem bylo vytvořit soubor rozhovorů se soudními lékaři. Přibližuje způsob oslovování narátorů, tvorbu dotazníků a posléze se zabývá jednotlivými fázemi edičního zpracování textu, a to přepisem nahraného textu, anonymizací, formální, stylistickou a gramatickou úpravou textu. Zdůrazněny jsou opakované konzultace textu s narátory před autorizací. Je konstatován velký rozdíl mezi nahraným textem a autorizovanou podobou a podtržena mimořádně velká míra autocenzury.

Abstract: The study describes a research project aimed at creating a set of interviews with forensic doctors. It approaches the way of addressing narrators, making questionnaires, and deals with the individual editions of text editing, such as transcription of recorded text, anonymization, formal, stylistics and grammatical text editing. Repeated text consultations with narrators prior to authorization are highlighted. There is a striking difference between the recorded text and the authorized form as well as an extraordinarily high degree of self-censorship.

Klíčová slova: Orální historie – soudní lékařství – dějiny lékařství.

Key words: Oral History – Forensic Medicine – History of the Medicine.

Úvod

Předmětem tohoto sdělení je představení orálněhistorického výzkumu, který byl proveden v letech 2012-2014 mezi specifickou skupinou lékařů, a to mezi soudními lékaři. Na jeho základě byla vytvořena publikace vydaná roku 2017.¹⁵¹ Při sběru dat a

¹⁵¹ NEČAS, Pavel (ed.) *Advokáti mrtvých. Rozhovory se soudními lékaři*. Praha: Galén, 2017, 549 s.

jejich následném zpracování autoři vycházeli z orálněhistorických zásad;¹⁵² vlastní orálněhistorická analýza získaného materiálu nebyla cílem výzkumného záměru. Tím naopak bylo vedle sběru dat také vyhotovení doprovodných metatextů – úvodních studií (shrnujících principy orální historie, představení soudního lékařství a pojednání o ediční úpravě textu), poznámek pod čarou (kde se vysvětlují lékařské termíny a kontexty poznámkovaného textu), medailonů narátorů, rozsáhlého biografického slovníku, obrazových a textových příloh.¹⁵³ Respekt k narátorům a zároveň důraz na čtenářův komfort vedl editora k volbě osmifázového procesu editace textu.

Výzkumný záměr lze zařadit do širšího kontextu rozhovorů z rozličných profesních světů, např. *Rozhovory s českými lingvisty I, II, III*, rozhovory s literárními vědci (vydané pod názvem *Tato fakulta bude rudá!*) či *Rozhovory s lékaři a vědci*¹⁵⁴ aj.

1 Soudní lékařství jako zdravotnický obor

Soudní lékařství je zdravotnický obor, jehož „prioritním úkolem je ochrana veřejného zdraví a napomáhání spravedlnosti uplatněním poznatků medicínských a přírodních věd na poli práva. Hlavní součástí soudnělékařské praxe je provádění zdravotních pitev v případech náhlých, nečekaných a násilných úmrtí a soudních pitev na žádost orgánů činných v trestním řízení.“¹⁵⁵

¹⁵² Editor průběžně konzultoval problematiku s odborníky z Centra orální historie Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, z čehož se postupně rozvinula plodná spolupráce; k základním orálněhistorickým otázkám viz VANĚK, Miroslav. *Orální historie. Metodické a technické postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003; VANĚK, Miroslav – MŮCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015; HLAVÁČEK, Jiří. *Promarněné naděje? Praktické a etické problémy orálněhistorického výzkumu tzv. intelektuálních elit*. In MŮCKE, Pavel – BRYCHTA, Martin (eds.) *Na hranici mezi minulostí a přítomností: současné perspektivy orální historie*. Praha – Ostrava: Česká asociace orální historie – Ostravská univerzita, 2016, s. 109-122.

¹⁵³ Autorem poznámek pod čarou, medailonů narátorů a biografického slovníku je spoluautor výzkumného záměru Petr Hejna, přednosta soudnělékařského pracoviště Fakultní nemocnice v Hradci Králové.

¹⁵⁴ HOLÝ, Jiří. *Tato fakulta bude rudá!* Praha: Akropolis, 2009; CHROMÝ, Jan – LEHEČKOVÁ, Eva. *Rozhovory s českými lingvisty I, II, III*. Praha: Dauphin, 2007-2010; NEDOROSTOVÁ, Běla. *Rozhovory s lékaři a vědci*. Praha: Beletris, 2015.

¹⁵⁵ HEJNA, Petr. Soudní lékařství – malý velký obor ve službách medicíny a práva. In NEČAS, Pavel (ed.) *Advokáti mrtvých. Rozhovory se soudními lékaři*. Praha: Galén, 2017, s. 15-25, dále viz

Soudní lékařství bývá mylně zaměňováno s patologií, a přestože s ní souvisí, jde o samostatné obory s odlišnými cíli práce. Protože soudní lékaři vystupují u soudu jako soudní znalci a podávají odborná stanoviska k souzeným případům, jsou zvyklí na preciznost vyjadřování, a tak představují „náročné narátory“, jak doložíme níže.

2 Sestavení tematických okruhů

Prvním krokem k uskutečnění celého výzkumného záměru byla teoretická rozprava, zda lze tak rozsáhlý úkol vůbec uskutečnit a zda výzkumný cíl (sepsání knihy) lze zajistit finančně,¹⁵⁶ tj. zda by o knihu byl zájem v nakladatelství. O záměru autoři hovořili především s Oldřichem Frycem, profesorem soudního lékařství českého původu působícím v Ženevě. Poté došlo k vytyčení témat, která by mohla být v rozhovorech probírána. Jádrem okruhů¹⁵⁷ spočívalo v narátorově minulosti, tj. v jeho vysokoškolských studiích, profesním a případně též osobním životě, ale otázky se nevyhýbaly ani narátorovu současnému pohledu na obor. Již při koncipování okruhů bylo evidentní, že jde pouze o inspiraci pro jeho vyprávění, nikoli o formulář, který by bylo nutno formou dotazníkového šetření naplnit. Každý rozhovor je tedy jiný, v některých výrazně převažuje biografický charakter, v jiných je těžiště vyprávění v soudnělékařských kazuistikách, v dalších dominuje hodnocení současné situace oboru. Mnoho témat se otevřelo až během rozhovorů samotných.

3 Volba a oslovování narátorů

Cílem výzkumného záměru nebylo oslovit všechny soudní lékaře, to by ani nebylo možné. Autoři proto stanovili kritéria, jimiž se při volbě narátorů řídili. Kritériem byl rok narození – nejpozději 1951, u mladších lékařů pak habilitace v oboru. Od začátku práce byl kladen důraz na to, aby nebyli upřednostňováni pouze akademicky postupující lékaři pracující v rámci lékařských fakult (tzv. *školáci*), ale aby měli své místo i zaměstnanci bývalých Krajských ústavů národního zdraví (tzv. *kunzáci*), tj.

VOJTÍŠEK, Tomáš. Koncepce oboru soudního lékařství, kompetence soudního lékaře. In HIRT, Miroslav et al. *Soudní lékařství, 1. díl*. Praha: Grada Publishing, 2015, s. 25-32.

¹⁵⁶ Výzkumný záměr byl iniciativou obou autorů a není součástí žádného grantového projektu ani postgraduálního vzdělávání.

¹⁵⁷ Tematické okruhy jsou uvedeny v přílohách knihy.

lékaři, kteří pracovali a pracují v rámci zdravotnictví a o akademickou dráhu usilovat nemuseli, popř. nemohli.

Výhodou bylo, že se soudní lékaři nejen v České republice dobře znají, scházejí se na odborných konferencích, spolupracují v obtížných případech apod., a tudíž již od začátku bylo možno vytipovat přibližně dvacet narátorů. Až po oslovení několika předem vybraných lékařů se autoři zprostředkovaně dozvěděli o existenci dalších potenciálních narátorů, které střední a mladá generace soudních lékařů již nezná. Jde o metodu tzv. sněhové koule (snowball technique).¹⁵⁸ Původní počet oslovených se tedy postupně rozšiřoval o další osobnosti.

Autoři celkem oslovili¹⁵⁹ dvacet devět soudních lékařů v České a Slovenské republice s těmito výsledky: s poskytnutím rozhovoru souhlasilo devatenáct lékařů a pak ještě dva po dalších jednáních, tři lékaři rozhovor odmítli (viz obr. 1), dva nereagovali na zasílanou korespondenci, se dvěma komunikace ustala a jeden lékař v době rozesílání dopisů zemřel.

Autoři oslovili všechny narátory formou dopisu, v němž popsali cíle zamýšleného výzkumného záměru. Šlo o papírové dopisy posílané doporučeně poštou. Pro další komunikaci s lékaři byla zásadně volena ta forma, kterou lékaři sami užívali a preferovali (dopisy, e-maily, telefonáty, SMS).

Po obdržení kladné odpovědi (příp. po dalším upřesňování) autoři narátorům zaslali okruhy otázek s upozorněním, že jde jen o inspiraci pro rozhovor. Ve třech případech narátoři vypracovali text s biografickými údaji a zaslali ho editorovi ještě před vlastním rozhovorem.

4 Nahrávání rozhovorů

Rozhovory byly ve většině případů pořizovány na ústavech a odděleních soudního lékařství v nemocnicích (sedmáct textů), v bytech narátorů (tři) a jeden text byl poskytnut písemně poté, co narátor odmítl upravený přepsaný rozhovor autorizovat (viz obr. 2) a nabídl možnost vypracovat text písemně na základě zaslaných okruhů.

¹⁵⁸ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015, s. 159.

¹⁵⁹ Oslovovací dopisy jsou uvedeny v přílohách knihy.

V úvodu vlastního rozhovoru tazatelé zdůraznili, že pořizovaný zvukový záznam je interní materiál, který bude po přepsání dále upravován, s narátorem opakovaně konzultován a až pak autorizován, tedy že „surový“ text nebude zveřejněn nebo zpřístupněn nikomu mimo úzký pracovní tým. Narátorům tak byl dán prostor pro průběžné doplňování a úpravy textu. Naopak jim nebylo umožněno seznámit se s již nahranými (popř. již i autorizovanými) rozhovory jiných lékařů, i když o to někteří projevíli zájem.

S výjimkou jednoho rozhovoru šlo vždy o jedno setkání. Rozhovory neprobíhaly najednou, ale s jednou nebo se dvěma přestávkami a ve většině případů byly zaznamenávány na dva diktafony. Většina rozhovorů probíhala na pracovištích soudního lékařství v nemocnicích v pracovní době, a tudíž bylo nutno počítat s rušivými vlivy (např. pracovní telefonáty).

Za příhodnější pokládali tazatelé rozvíjet probíraná témata, pokud bylo zřejmé, že jsou nosná a nepřerušovat násilně vyprávění jen proto, aby se „za každou cenu“ dostalo na všechna témata ze zaslaných okruhů. V tomto bodě se tazatelé řídili doporučením, že „*respondenti nemají pouze odpovídat na tazatelovy otázky, mají především vyprávět.*“¹⁶⁰ Na některá témata z okruhů naopak někdy nedošlo vůbec. Následně písarka jednotlivé rozhovory doslovně přepsala a pořídila tak surový text.

5 Editace rozhovorů

Autoři usilovali o zpřístupnění svědectví soudních lékařů široké čtenářské obci formou tištěné knihy. Jak konstatují odborníci na orální historii, „*redaktor se tak ocitá 'mezi Charybdou a Skyllou' požadavků uchovat individuální rysy narátora vyprávění a nároku nakladatele a především čtenáře na určitý jazykový a stylistický standard publikovaného textu*“;¹⁶¹ text rovněž nemá být ukázkou lékařových rétorických schopností.

Autoři tak museli provést zevrubnou úpravu surového textu, a to s pocitem velké zodpovědnosti jak vůči narátorům, tak vůči čtenářům. Přesto však nevzniklo jednolitě dílo psané knižní češtinou. Autoři si jsou vědomi syntakticky neobvyklých

¹⁶⁰ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku*, s. 159.

¹⁶¹ VANĚK, Miroslav – MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku*, s. 180.

míst v textu, která vznikla při převodu mluveného slova do písemné podoby, a to při vědomí, že mluvený text¹⁶² má velmi odlišné jazykové zákonitosti než psaný text určený primárně ke čtení.¹⁶³

Narátoři tvořili profesní skupinu náročných lékařů, kteří vyžadují přesné formulace a stylisticky vytříbený text a případné nekvalitní zpracování textu by mohlo způsobit nejen odmítnutí autorizace, ale i eventuální odstoupení od jakékoli další spolupráce. Těmito skutečnostmi byla motivována volba osmifázového procesu editace textu.

V první fázi surový text přečetl editor (jazykovědec), který byl s výjimkou jednoho případu přítomen všem nahráváním. Náplní jeho práce byla úprava zjevných omylů a nepřesností, zejména šlo o zjednoznačnění podmětů a předmětů tam, kde hrozilo chybné porozumění textu. Dále byly nahrazeny šiftry (*zde, dnes, tam, oni, naproti, tehdy*), tedy slova kontextově a situačně závislá. V této fázi byly s ohledem na lékařskou mlčenlivost¹⁶⁴ anonymizovány kazuistiky a odstraněny ty pasáže rozhovoru, které narátor sice pro vysvětlení uvedl, ale hned požádal o jejich odstranění.

Ve druhé fázi četl text druhý autor (soudní lékař), který zkontroloval a případně upravil odborné nesrovnalosti, chyby v přepisu jmen, termínů a slangových výrazů. Jeho úkolem bylo vyznačení z odborného hlediska nesrozumitelných míst se žádostí o upřesnění, na něž pak byli narátoři v další fázi dotázáni.

Ve třetí fázi spolupracovníci provedli formální a stylistickou úpravu textu. Ta spočívala v těchto úpravách: na morfologické rovině došlo k převodu do

¹⁶² Srov. doslovný přepis zvukového záznamu (uložen ve Sběrce rozhovorů na Ústavu soudního lékařství Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice v Hradci Králové): *Zase byla rubrika cennosti. To se stále dodržuje, protože opakovaně přišlo, kde jsou prsteny, kde jsou. Takže když šlo o cennosti, tak jsem buď na místě říkal policajtovi, tohle vyfotografujte, protože z toho něco. Osm prstenů zlatých a příbuzní, kde jsou prsteny, že u mrtvé byly. Jste si to fotografoval, tak je hledejte někde u vás.*

¹⁶³ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a-: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997; HOFFMANNOVÁ, Jana (ed.) *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016; MÜLLEROVÁ, Olga – HOFFMANNOVÁ, Jana – SCHNEIDEROVÁ, Eva. *Mluvená čeština v autentických textech*. Jinočany: H & H, 1992.

¹⁶⁴ Jak uvádí Jiří Hlaváček, zveřejnění těchto osobních a citlivých informací by se „mohlo stát zákonným důvodem pro zahájení trestního stíhání narátorů a narátorek“, viz HLAVÁČEK, Jiří. *Proč právě orální historie?* In NEČAS, Pavel (ed.) *Advokáti mrtvých. Rozhovory se soudními lékaři*. Praha: Galén, 2017. s. 30.

bezpříznakového tzv. běžně mluveného jazyka, na syntaktické rovině došlo zejména k odstranění anakolutů, aposiopesí, zeugmat a některých eliptických konstrukcí, typických pro ústní projev a k přeformulování větných celků tam, kde se vyskytovala přetížená větná struktura nebo byl text jinak nesrozumitelný.

Editor usiloval o co největší zachování osobitého soudnělékařského stylu, pro něž jsou charakteristické elipsy, metonymie, generalizace významu a případně aktualizace (*Byla to jedna ze dvou nekrofilních vražd, co jsem dělal. My jsme dřív jezdili Brod i Zruč nad Sázavou. Dělalí jsme smrt nějaké hraběnky. Tuberu také míváme.*). Změny byly provedeny pouze tam, kde došlo k nezamýšlené víceznačnosti (*Šli tam s močí od paní docentky. Začal jsem v 9 pitvat a v 10,30 už jsem měl hladinu alkoholu. Co člověk špatně nese, to jsou malé děti.*).

Na úrovni lexikální byla odstraněna nadbytečná zájmena (*ten, já, my, nějaký*) a vatová slova (*prostě, de facto, vím, že*). Byly rozepsány zkratky (*SSM, BSP, KÚNZ, MÚNZ*), protože působí rušivě a zejména pro mladší generaci jsou již často nesrozumitelné. Ponechána byla zkratková slova, která svým charakterem splynula s českým morfologickým systémem a často nabyly povahy profesionalismů (*Keučka, kunzák, léčpřevák*). Důsledně byly ponechány prvky profesionálního slangu (*soudka, kafemlejnek, šatenka, atomkecky, ohledák*) a nářeční lexikální i morfologické prvky (*šlajfka, v truhli, chcou, su*); ne ve všech případech se bohužel tyto prvky podařilo „ubránit“ a narátoři je při korekturách odstranili (*boxer, havrani*).

Ve čtvrté fázi text revidoval editor a odeslal narátorům s komentářem, že jde teprve o první čtení (nikoli o autorizaci), kde je třeba se zaměřit především na obsahovou, nikoli formální podobu textu.

V páté fázi narátoři předali editorovi upravené a opoznámkované rozhovory, případně samostatně vypracovali další doplňkové texty (obvykle rukopisně nebo strojopisně), které písarka přepsala a editor je vložil na místa v rozhovoru, jež narátoři vyznačili. V některých případech se tato fáze opakovala několikrát, tj. narátoři text opakovaně upravovali a cizelovali jak po stránce obsahové, tak po stránce stylistické.

V šesté fázi odeslal editor narátorům opravenou verzi rozhovoru k autorizaci a případným dalším doplňkům a připojil smlouvu o souhlasu se zpracováním osobních dat dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

V sedmé fázi editor obdržel uvedený souhlas a autorizaci a případně zpracoval další připomínky. Poté byl text zařazen do konvolutu a nahrávky uloženy do Sbírký rozhovorů na Ústavu soudního lékařství Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice v Hradci Králové.

V osmé fázi se k celému rukopisu vyjádřil právník a byl vypracován poznámkový aparát, vysvětlivky a biografický slovník. Poté byl celý rukopis předán do nakladatelství k redakčnímu zpracování pro publikování, což zahrnovalo drobné stylistické úpravy, gramatickou a pravopisnou korekturu. Veškeré redakční úpravy provedené nakladatelstvím byly podrobně probírány, aby ani drobnými úpravami nedošlo k významovým posunům; v některých případech až v této fázi došlo k odhalení čtenářsky nesrozumitelných míst.¹⁶⁵

Z uvedeného výčtu vyplývá, že text byl od původního surového textu k autorizované podobě změněn minimálně osmkrát tak, aby vyhovoval narátorům i čtenářům (viz schéma 1).

Jednotlivé rozhovory jsou uvedeny údajem o datu a místě nahrávání, přítomných osobách, datu autorizace, je jmenována přepisující pracovnice a upravovatelé daného textu.

Závěr

Při zpracování rozhovorů se soudními lékaři byl kladen důraz na to, aby „poslední slovo“ měl narátor, a zároveň na to, aby byl čtenářům předložen kvalitně upravený a zpracovaný text. Styl jednotlivých rozhovorů je odlišný – od stylu mluveného projevu až po výraznou míru knižní stylizace. V tomto ohledu byla respektována narátorova volba stylu výsledného textu při druhém čtení, nikoli původní styl při nahrávání samotném; v některých případech je patrný hovorový styl jak v interním nahrávaném textu, tak v autorizovaném, zatímco v jiných textech došlo k diametrálním rozdílům mezi oběma póly narátorovy výpovědi. Vysoká míra autocenzury¹⁶⁶ narátorů a zároveň důraz na vznik kvalitního textu vedl k tomu, že některé rozhovory byly

¹⁶⁵ Jde zejména o oblast kazuistik, kdy se text narátorům jevil jasný, autorům rovněž, protože byli přítomni nahrávání a znali kontext, zatímco pro neúčastněného čtenáře byl daný *passus* nesrozumitelný.

¹⁶⁶ Viz obr. 3 - ukázkou stylistických i významových posunů při narátorově úpravě vlastního textu.

MEMO 2018/1

změněny až ze tří čtvrtin oproti nahranému textu, jeden upravený text byl odmítnut zcela.

Předkládaná studie se pokusila shrnout postupy užívané při zpracování přibližně třicetihodinového zvukového záznamu a poukázat na dvojí úskalí editorské práce: na respekt k narátorovým intencím a zároveň ohled na čtenářův komfort.

Přílohy

Vážený pane doktore,

Omlouvám se, že na Váš dopis reaguji opožděně, ale byl jsem hospitalizován a byl mi implantován kardiostimulátor.

Rád bych Vám sdělil, že patrně došlo k omylu, protože nejsem docent a tedy patrně nespádám do okruhu Vámi kontaktovaných osob. Pro Vaši informaci sděluji, že jsem pracoval od roku 1959 do roku 1961 jako sekundární lékař v Ústavu soudního lékařství v [REDACTED] a od roku 1961 do roku 2004 jako asistent a později samostatně pracující lékař v Ústavu soudního lékařství v [REDACTED]. Žádnou bibliografii Vám nemohu poskytnout, protože jsem všechno skartoval.

Prosím, vážený pane doktore, abyste upustil od dalšího kontaktu se mnou, nerad bych poskytoval jakýkoliv rozhovor. Můj obyčejný život je pro tyto účely zcela bezvýznamný, takže bych Vám neposkytl žádná zajímavá fakta.

Obr. 1: Ukázka dopisu, jímž oslovený lékař odmítl účast ve výzkumném záměru. Dopis ve vlastnictví autora této studie.

Vážený pane doktore,

Především Vám přeji profesu úspěšný a všestranně pojetý nový rok. Ložadik a zaslání přeškrteného textu rozhovoru ze strany mla. Připravu se také, že se mi jednalo jako 1. etapu "reliéfu" protože je (mojí vinou způsoben) příliš rozvolněný, místy zbytečně epický, jinde příliš stoupený jako eček nesourodý, rozvolněný a také...

14. ledna 1961

Obr. 2: Ukázka části dopisu, jímž narátor odmítl upravený text. Dopis ve vlastnictví autora této studie.

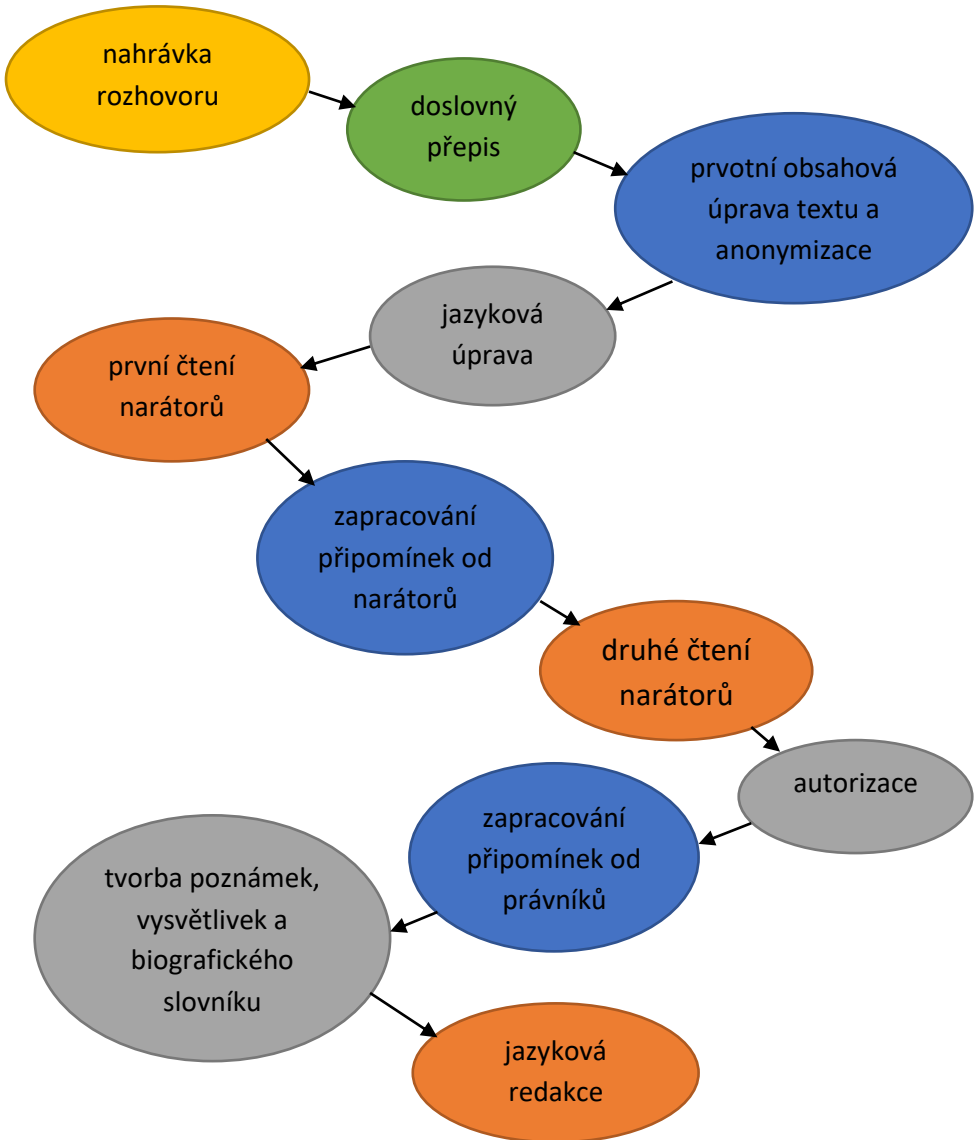
~~trosek, byly vyrovnány na poušti s tím, že druhý den se tím budeme zabývat, poněvadž tam je noc studená a s těly by se nic nestalo. Jenže v této oblasti byl náboženský příkaz pohřbit mrtvé do západu Slunce. Vojáci dostali příkaz ~~Fak~~ vyhrabat li v poušti buldozerem díru, mrtvolu tam nahr-
nuli, rozjezdili pásákem a terén zarovnali, zarovnali to. Když jsme to druhý den zjistili, místní patolog jen krčil rameny.~~

Mý jsme po dohodě s delegací, kterou kočíroval Štrougal, dali těla vyhrabat a odvezli je do Z. Prahy přišel pokyn všechny oběti vyprostit a převézt v zaletovaných rakvích do Prahy. Nešlo s tím nic dělat, části těl byly promíchány bylo to promíchané, a zcela rozlámané, jak jinak vypadají spálené mrtvolu, když se je přejezdí ještě těžké pásákemové vozidlo. Identifikace byla vyloučená. Z tohoto důvodu Proto byla v Praze zorganizována společná kremace byly z kremované a do jednotlivých uren byl rozdělen společně nadělané umy se smíchaným popelem a urny předány pro všechny pozůstalým.

Dánská ambasáda byla pověřena, aby to vyřešila, protože jedna dánská rejdářská společnost, jejíž majitel zahynul v tomto letadle, kvůli tomu finančně stála. Byly

Obr. 3: Ukázka stylistických i významových posunů při narátorově úpravě vlastního textu.

Editace rozhovoru

Prameny

Sbírka rozhovorů se soudními lékaři, uložená na Ústavu soudního lékařství Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice v Hradci Králové.

Literatura

HEJNA, Petr. Soudní lékařství – malý velký obor ve službách medicíny a práva. In NEČAS, Pavel (ed.) *Advokáti mrtvých. Rozhovory se soudními lékaři*. Praha: Galén, 2017. ISBN 978-80-7492-317-3, s. 15-25.

HLAVÁČEK, Jiří. Promarněné naděje? Praktické a etické problémy orálně-historického výzkumu tzv. intelektuálních elit. In MŮCKE, Pavel – BRYCHTA, Martin (eds.) *Na hranici mezi minulostí a přítomností: současné perspektivy orální historie*. Praha – Ostrava: Česká asociace orální historie – Ostravská univerzita, 2016. ISBN 978-80-7464-880-9, s. 109-122.

HLAVÁČEK, Jiří. Proč právě orální historie? In NEČAS, Pavel (ed.) *Advokáti mrtvých. Rozhovory se soudními lékaři*. Praha: Galén, 2017. ISBN 978-80-7492-317-3, s. 27-34.

HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a-: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997. ISBN 80-85573-67-9.

HOFFMANNOVÁ, Jana (ed.) *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2566-1.

HOLÝ, Jiří. *Tato fakulta bude rudá!* Praha: Akropolis, 2009. ISBN 978-80-7308-304-5.

CHROMÝ, Jan – LEHEČKOVÁ, Eva. *Rozhovory s českými lingvisty I, II, III*. Praha: Dauphin, 2007-2010. ISBN 978-80-7272-107-8, 978-80-86903-95-8, 978-80-87481-06-6.

MÜLLEROVÁ, Olga – HOFFMANNOVÁ, Jana – SCHNEIDEROVÁ, Eva. *Mluvená čeština v autentických textech*. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-96-8.

NEDOROSTOVÁ, Běla. *Rozhovory s lékaři a vědci*. Praha: Beletris, 2015. ISBN 978-80-7520-018-1

VANĚK, Miroslav. *Orální historie. Metodické a technické postupy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0718-3.

VANĚK, Miroslav – MŮCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2931-5.

VOJTÍŠEK, Tomáš. Koncepce oboru soudního lékařství, kompetence soudního lékaře. In HIRT, Miroslav et al. *Soudní lékařství, 1. díl*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5680-6, s. 25-32.

O autorovi

PhDr. Pavel Nečas, Ph.D. (1981) – vystudoval českou a klasickou filologii na Filosofické fakultě University Palackého v Olomouci a od roku 2005 působí na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové, kde vyučuje latinskou lékařskou terminologii. Specializuje se na českou a latinskou anatomickou nomenklaturu a didaktiku lékařské terminologie.

Email: necasp@lfhk.cuni.cz